

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/32623> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Osorio, Laura Ann

Title: Personhood in Maya Art : a theoretical perspective

Issue Date: 2015-03-31

Nederlandse samenvatting van het proefschrift *Personhood in Maya Art: A theoretical perspective* (Persoonlijke Identiteit in de Maya Kunst: een theoretisch perspectief) van Laura A. Osorio

Dit proefschrift beoogt een cultureel toepasselijke theorie te ontwerpen waarmee creatieve materiële cultuur (kunst) uit de Maya regio kan worden besproken en geanalyseerd. Het evalueert de toepasbaarheid van deze theorie, die wordt opgebouwd met gebruik van verschillende interdisciplinaire bronnen, en in het bijzonder, filosofieën en theorieën verkregen uit interviews met leden van de Maya gemeenschap in Santa Elena, in Yucatan Mexico.

De Europese en Noord Amerikaanse kunsthistorie heeft een complex cumulatief kader gegenereerd waarmee de fundamenteën van visuele en theoretische analyse kunnen worden geconceptualiseerd. Deze discussies zijn rijk aan filosofische vragen die een brug vormen tussen de rol en receptie van wat we “kunst” noemen en de ideeën over esthetiek, religie, historische en existentiële ontwikkeling, en erfgoed/identiteitsontwikkeling. Het theoretische kader onderzoekt de rol en receptie van stijlvormen, zodat het discours over Maya kunst net zo diep, meerstemmig en divers kan zijn als dat in de kunsthistorische traditie.

In het licht van de mogelijkheid van alternatieve ideeën over personhood en materialiteit in Meso-Amerika, met hun eventuele consequenties voor de fundamenteën van artistiek engagement, worden deze theorieën zoals die voorkomen in de antropologische literatuur uitgediept in het volgende subhoofdstuk. Deze verhandeling laat zien dat Zijn/Wezen, zoals in Europese filosofie traditioneel wordt bedoeld, meerdere betekenissen kan hebben en niet persé beperkt is tot het lichaam (als representatie van een individu). Het theoretische kader onderzoekt vervolgens materialiteit en *personhood* door het deconstrueren van Sartre's filosofieën over de sociale ervaring van de materiele omgeving door de tijd heen. Deze theorieën introduceren de constructie en manipulatie van persoonlijke- en gemeenschapsidentiteit. Daarnaast worden hedendaagse conceptuele artiesten, die met deze ideeën werken, besproken als bijdrage tot de discussie van kijkerservaring in de kunst van de Maya regio. De multidirectionaliteit van identiteitsontwikkeling en de rol van religie en ritueel in het mediëren van deze effecten worden onderzocht; hoe wordt historische ontwikkeling versterkt of verzwakt door religieus gedachtegoed en praktijk.

De documentatie van het gedachtegoed en de leefwijzen van hedendaagse gemeenschappen in de Maya regio is, tezamen met andere archeologische en etno historische gegevens, grotendeels gebruikt om licht te werpen op de ‘verloren’ precolumbiaanse Maya beschaving, die naar wordt gezegd 1200 jaar geleden zijn hoogtepunt bereikte en daarna is verdwenen ten gevolge van het koloniaal bestuur in de 16^e eeuw. Het doel van dit proefschrift is om de kennis van het verleden relevant te maken voor het heden. Europese en Maya theorieën zijn tezamen gebruikt om de filosofieën achter het onderzoek naar wat we Maya kunst noemen te

herpositioneren. Dit verleden behoort op deze manier toe aan de mensen wiens identiteit is gevormd in de natuurlijke en materiële omgeving van de Maya regio en door de effecten van culturele interacties en verschillen (zoals de Spaanse verovering en Moderniteit) naast een bepaalde continuïteit. In dit verband is hoofdstuk 2 opgebouwd uit een serie thema's die naar voren kwamen in interviews en dialogen met de bewoners van Santa Elena. Het hoofdstuk begint met een bespreking van de etnografische literatuur over de onderwerpen zijn en materialen in de Maya regio, gevolgd door interviews die thematisch zijn onderverdeeld in vijf subhoofdstukken. Interviews en eerdere onderzoeken wijzen op de potentiële gevaren voor *personhood*, en de fluïditeit van *personhood*, die ook aanwezig kan zijn in levenloze, niet lichamelijke, materialen. Deze discussies centreren zich rond een onderzoek van externe levende krachten, waarvan sommige zijn gepersonaliseerd (*aluxes* and *X'Tabay*) en andere niet (*aires/vientos malos*). Deze theorieën worden vervolgens verbonden aan de ontvangst, de waardering en het gebruik van gepersonaliseerde materiële cultuur (specifiek de rituelen rondom afbeeldingen van Santa Elena's beschermheilige, San Mateo). Deze hoofdstukken laten zien dat verhalen uit Santa Elena regelmatig positieve en negatieve effecten identificeren voor *personhood* en materialen met specifieke locaties en handelingen die in het verleden plaats hebben gevonden. Daarnaast spreekt uit de interviews een zorg over de opkomst van para-protestantse sektes in de gemeenschap. Deze aspecten van de etnografische data onderstrepen de wijze waarop de leden van de gemeenschap van Santa Elena hun cultureel erfgoed en identiteit beheren.

Door deze lens van doorlopende differentiatie en pluraliteit, welke de culturele continuïteit bepalen, herinterpreteert deze dissertatie de mogelijke iconografische en existentiële rationaliteit van Maya kunst. Het bespreken van identiteit, en de bijbehorende filosofische leerstellingen, leidt niet alleen tot een focus op de voorkoloniale artistieke projecten, maar ook op de receptie van visuele cultuur na de grote breuk in stijl en inhoud die veroorzaakt werd door de verovering. Hoofdstuk 3 onderzoekt de mogelijkheid dat we de ervaring van klassieke Maya artistieke programma's kunnen interpreteren door de lens van de interviews in Santa Elena, en door het gebruik van hedendaagse conceptuele kunst installaties die uitgaan van ervaringen.

Hoofdstuk 3 gaat in op het belang van beweging, geaccentueerde *agency*, en actie in de receptie van deze programma's. Het, is in twee delen opgedeeld, waarvan het eerste zich richt op muurschilderingen, met als overweging dat platte afbeeldingen geschilderd op architectuur een specifieke kinetische en lichamelijke participatie vereisen. Het eerste van deze programma's is Structuur 1 van Bonampak, Chiapas. De hier gebruikte stijlmiddelen laten een samenspel van *agencies* zien, krachten die niet alleen worden gevat in de in de afbeeldingen gerepresenteerde lichamen. Deze worden hier geïnterpreteerd als keuzes die de rol van het onkenbare in de Maya samenleving kunnen illustreren. De 16^e eeuwse muurschilderingen in het klooster in Izamal werden pedagogisch gebruikt door Franciscaanse missionarissen in Yucatan (Landa 1566 en

Lizana 1893), en de temporele en culturele afstand tussen deze en het programma in Bonampak is onmiskenbaar.

De volgende subhoofdstukken analyseren drie sculpturale contexten, twee uit de voorkoloniale tijd (de panelen van de Groep van het Kruis in Palenque en de Lintels 24, 25 en 26 van Yaxchilan), en één van na de verovering (twee *retablos* uit de kerk gewijd aan Franciscus van Assisi te Yaxcaba, Yucatan). De twee voorkoloniale programma's impliceren drie afzonderlijke interacties met de drie afbeeldingen, en vereisen op deze manier beweging tussen iedere afbeelding. De drie subhoofdstukken prioriteren daarom de positie en transitie van de participant in deze materiele omgeving.

Dit proefschrift toont een mogelijk verband tussen filosofieën en thema's in het denken te Santa Elena, Yucatan, en kunst uit de Maya regio van zowel voor als na de Spaanse verovering, met de hoop om bij te dragen aan het inzicht in de receptie en de ervaring daarvan.

Deze filosofieën zijn niet direct afkomstig van de productie, de receptie en het beheer van kunst in Santa Elena, maar op gedachten over *material agency* en *persoonhood* die zeker effect hebben op de rol van creatieve materiële cultuur. Deze studies kunnen niet uniform toegepast worden, maar ze identificeren punten van discussie. Door te focussen op de theorieën van de Maya bevolking zelf kan de kunsthistorische discussie een relevante invalshoek genereren.

De mensen van Santa Elena, die hun aanzienlijke voorouderlijke kennis hebben gedeeld met de onderzoekster, gaan door met het beschermen van hun cultureel erfgoed door middel van het ontvangen, praktiseren en doorgeven van die kennis. Met het vastleggen van die kennis kan dit proefschrift bijdragen aan het behoud van het culturele erfgoed van deze specifieke gemeenschap. Onderzoek in de Maya regio heeft als doel om zoveel mogelijk te leren over de beschavingen van het verleden. Op een transcultureel niveau kan dit inzicht van nut zijn voor academische theorie-vorming, en worden toegepast op hedendaagse sociale en wetenschappelijke kwesties. Dit proefschrift verbreedt het perspectief op voorkoloniale Maya kunst, maar het onderzoek is niet - en dient ook niet te zijn - louter en alleen voor de academische gemeenschap. Het onderzoek is uitgevoerd samen met leden van de Maya gemeenschap van Santa Elena en het gebruik van deze academische bron dient dan ook ten goede te komen aan die gemeenschap.